

KISÉRLET A GEOLÓGIA SZAKIRODALMI ELLÁTOTTSÁGÁNAK VIZSGÁLATÁRA

Sonnevend Péter

Könyvtártudományi Módszertani Központ

BEVEZETES

A geológiai, tágabb értelmezés szerint: a földtudományok, gazdaság hagyományokkal rendelkeznek hazánkban /első önálló kutatóintézetünk, az 1869-ben alapított Magyar Földtani Intézet /1/; 1970-ben ünnepeztük a "magyar bányamérnökképzés és a földtani oktatás és az ezzel kapcsolatos tudományos kutatás megindulásának 200 éves fordulóját" /2/ stb./. A geológia alkalmazásának közvetlen népgazdasági jelentősége is szembevetendő: "az évi földtani ráfordítások jelenleg kb. nyolcszorosan megnövekedtek a hasznosítható készletek növelésével" /3/.

A fejlődés jövőbeni tendenciáit "Az ország természeti erőforrásainak kutatása és feltárása" címet viselő, az 1971-1985 közötti időszakra vonatkozó kutatási főirány összefoglalásából /Központi Földtani Hivatal annotációja, 1971. október/ ismerhetjük meg. A távlati kutatási terv különböző tudományterületek nagyfokú integrálódását feltételezi - a földtani-bányászati-földrajzi tudományok mellett szükséges az ökológia, paleoklimatológia, fiziko-kémia stb. bekapcsolódása is. A célkitűzések megvalósításából 4 minisztérium /MM, NIM, MEM, KGM/ és 3 más főhatóság /MTA, Központi Földtani Hivatal /KFH/, Országos Vízügyi Hivatal /OVH/ 17 kutatóhelye vagy kutatással foglalkozó intézménye, valamint az ELTE földtani tanszékei veszik ki részüket. Ezek közül az ELTE-tanszékeken kívül még 13 van a fővárosban, míg vidéken mindössze négy - 2 miskolci, 1-1 debreceni, illetve soproni - intézmény szerepel.

A KSH 1970-es statisztikája szerint /4/ földtani kutatással jelenleg 4 önálló intézmény /2-2 tartozik az MTA, illetve a KFH alá; 3 budapesti, 1 soproni/ és 18 tanszék foglalkozik /a budapesti tudomány- és műszaki egyetemen, Miskolcon, Debrecenben, Szegeden, Veszprémben, Sopronban vannak önálló földtani, bányageológiai tanszékek, mellettük főként a mezőgazdasági oktatási intézmények érdekeltek a talajtan oldaláról/.

Az alkalmazott geológia eredményeit hasznosítják és gyarapítják a nagyobb vízügyi, építőipari vállalatok, szervek, s tucatnyi szén- és olajbányászati tröszt /az előbbi városok mellett: gyöngyösi, kincsesbányai, komlói, putnoki, tatabányai, szolnoki stb. székhellyel/.

1. AZ ELLÁTOTSÁGI VIZSGÁLAT TÁRGYÁRÓL

Közhellyé vált annak megállapítása, hogy a társadalmi fejlődés - egyik - elengedhetetlen feltétele a tudományos kutatási és fejlesztési tevékenység lendületének és hatékonyságának fokozása.

Közismertek azok a tények is, amelyek az alkotó tudományosságra alapvetően jellemző "internacionalizmus" lebecsülése, a másutt már elért eredmények felesleges "ujrafelfedezése" folytán sokmilliós összegek elpocsékolására vezettek.

Alábbiakban összefoglaljuk egy olyan vizsgálat eredményeit, amellyel kísérletet tettünk egy fontos természettudományi terület fejlődését lényegesen befolyásoló tényező - a külföldi szakirodalmi termés hazai jelenlétének - megvilágítására, az országhatárokon belüli "terítés" térképének körvonalazására.

Itt nincs helyünk az ellátottság elvi értelmezésének részletes kifejtésére /5/. Összegezve: kiindulópontnak, egyetlen lehetséges objektív "mérőműszernek" a létező világtermést tekintjük /amely adott pillanatban akár tulkinálatként is viszonyítható a hazai tudományos kutatáshoz, annak közvetlen igényeihez/. Másrészt vizsgálatunk - kényszerű - absztraktságára is figyelmeztetünk: a kutató igényei, a személyi ellátottság, avagy az ezt befolyásoló tájékoztatási tevékenység stb. nem képezte elemzésünk tárgyát /megbízható használói és dokumentumtipológia, a tájékoztatási-tájékoztatói adottságok komplex feltárásának hiányában erre nem is vállalkozhattunk/.

Fő kérdésünk így a következőképp fogalmazható meg: a kurrens külföldi geológiai szakirodalom - könyv és folyóirat - mekkora hányada milyen példányszámban érkezik a hazai gyűjteményekbe; mekkora a koncentráció mértéke, hogyan viszonyul egymáshoz a fővárosi és a vidéki ellátottság.

2. A VIZSGÁLAT MÓDSZERE

Különböző nemzeti és nemzetközi bibliográfiákból és referáló kiadványokból több-kevesebb biztonsággal megállapítható egy adott időszak könyv- és folyóirattermése. A geológia "régi" tudományának tekinthető, ezért feltételeztük, hogy a szekunder informáló csatornák megbízhatóan közvetítik a megjelent primer anyagot. Alapfeladatként tehát - geológus szakértői segítséggel - kigyűjtöttük az angol, szov-

jet, német, francia és amerikai nemzeti bibliográfiák 1969-es évfolyamának anyagát /a könyvek megjelenésének ideje csekély eltéréssel: 1968. II. - 1969. I. félév/. A párhuzamos periodikum termés megállapítására az "Ulrich"-ot, valamint a szovjet, német és francia földtani referáló folyóiratokat vettük igénybe. /Ulrich's international periodicals, foreign and domestic. 1-2.vol. 13.ed. 1969-70.; Referativnųj zszurnal. Geologija; Zentralblatt für Geologie u. Paläontologie; Bulletin signalétique. Science de la terre 1-3./ A cédulázott jegyzéket behasonlítottuk az OSZK központi katalógusaiban és rávezettük minden tételre /ha beérkezett/ a lelőhely/ek/ kódjelét /-jeleit/.

Munkánk - mind módszereit, mind pedig célkitűzéseit illetően - kisebb változtatásokkal a KMK korábbi /állam- és jogtudományi, szociológiai, lélektani/ ellátottsági vizsgálatainak nyomdokain halad /6/.

Előbb a könyvek, majd a folyóiratok beérkezésének helyzetét vizsgáljuk.

3. KÜLFÖLDI GEOLÓGIAI SZAKKÖNYVEK ÉS A HAZAI ELLÁTOTSÁG

3.1 A könyvanyagot kiválasztásakor 7 szakcsoportba soroltuk. Ezek:

1. Kőzettan /szedimentológia/
2. Ásványtan /krisztallográfia/
3. Geokémia
4. Óslénytan /evolúció, ökológia, oceanológia/
5. Általános földtan /történeti földtan, rétegtan, tektonika, földtani térképezés/
6. Alkalmazott földtan /viz- és nyersanyagkutató, bányászat/
7. Egyéb /alkalmazott geofizika, geomorfológia, planetológia, talajtan, geoeenergetika, speleológia, mérnökgeológia/

578 orosz-angol-német-francia nyelvű művet regisztráltunk, ebből beérkezett 171, /29,6%/, összesen 279 példányban /1,63-as többséggel/.

Táblázatunk számsoraiból leolvasható, hogy az egyes szakcsoportok /1-7/ mekkora termését derítettük fel, ebből hány mű érkezett be és mekkora példányszámmal.

A táblázat számsoraiból többek között kiolvasható, hogy a többi területhez viszonyítva a legelőnyösebb helyzetben a 3. szakcsoport van: az időszak szakirodalmi termésén belül csak 4,2%-nyit foglal el, de ennek 54,2%-a beérkezik; ennek következtében a teljes beérkezett irodalom 7,6%-át teszi ki, duplikációja is magasabb az átlagnál: 1,92-szeres. Az 5. és 6. szakcsoport viszont az átlagnál alacsonyabb arányban /25,3 ill. 23,9%/ érkezik be.

1. táblázatA termés, beérkezés és duplikáció arányai

Szak- csopt.	Van	%	%**	Beérkezés			Példányszám		
				szám	%	%	szám	dupl.	%
1.	44	100	7,6	13	29,5	7,6	20	1,54	7,2
2.	36	100	6,2	13	36,1	7,6	28	2,15	10,0
3.	24	100	4,2	13	54,2	7,6	25	1,92	8,9
4.	122	100	21,1	32	26,2	18,7	47	1,47	16,9
5.	150	100	25,9	38	25,3	22,2	60	1,58	21,5
6.	117	100	20,3	28	23,9	16,4	46	1,64	16,5
7.	85	100	14,7	34	40,0	19,9	53	1,56	19,0
Összes	578	100	100,0	171	29,6	100,0	279	1,63	100,0

%* = szakcsoport teljes anyagából /100%/ hány %

%** = az egész geológia anyagából /100%/ hány % jut az adott szakcsoportra.

2. táblázatNyelvi arányok

Van		Beérkezés		Példányszám	
		szám	%	szám	dupl.
Orosz nyelvű	306	99	32,3	148	1,49
Angol	" 221	52	23,5	86	1,65
Német	" 31	16	51,6	36	2,25
Francia	" 20	4	20,0	9	2,25
Összesen	578	171	29,6	279	1,63

Mind a beérkezési arány, mind a duplikáció tekintetében a német nyelvű könyvanyag van a legelőnyösebb helyzetben. Az angol anyag erősebben szelektálódik. Az orosz nyelvű művekkel kapcsolatban utalni kívánunk arra, hogy a nagyobb cserelehetőség miatt a központi katalógus csak részleges képet ad a beérkezésről, duplikációról.

- 3.2 A továbbiakban a beérkezett művek, illetve példányok hazai elhelyezkedését mutatjuk be.

Alábbi táblázatunkban a legtöbb könyvet beszerző könyvtárak kapnak helyet. Az első számoszlop azt mutatja, hogy a vizsgálati jegyzékünkön szereplő tételekből hányval rendelkezik az adott intézmény /ennek alapján alakult ki a sorrend/, mellette zárójelben megadjuk, hogy ebből mennyi a szovjet könyv. A "Művek" alatti számsorban "kumuláltunk"; ez a következőképp értendő: a második helyen szereplő miskolci gyűjtemény beszerzésében 42 olyan művet találtunk, amely nem került az akadémiai könyvtár állományába, továbbá a Földtani Intézet 13 "ujat" mutat fel az előtte lévő kettő, az OMKDK 16-ot az első három intézményhez viszonyítva stb.

3. táblázat

Intézmények a beszerzett példányszámok nagyságrendjében

	Intézmény	Példányszám	Művek
1.	Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	71 /47/	71
2.	Nehézipari Műszaki Egyetem Könyvtára, Miskolc	48 /37/	42
3.	Magyar Állami Földtani Intézet	29 /22/	13
4.	OMKDK	27 /13/	16
5.	Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára	17 /4/	4
6.	József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtára, Szeged	17 /12/	4

Vagyis az első négy gyűjtemény tartalmaz 142 művet /az összes beérkező 83%-át/ 175 példányban /az összes beérkező példány 62,9%-át/; illetve az első 6 könyvtár 150 művet /87,7%/ 209 példányban /75,1%/. Ezen belül a szovjet könyvek közül az első 4 könyvtár 93 művet, az összes 94%-át tartalmazza. Jelzi a számsor azt is, hogy a szerzeményezés viszonylagos önállósága csak az első 4 intézményre jellemző.

Az országba beérkező anyag - könyvféleség - 3/4-e elérhető a fővárosban /több mint fele csak itt van/; míg vidéken /ha feltételelesen a vidéki gyűjteményeket egy egységnek tekintjük/ a felénél is kevesebb. 3. táblázatunk szerint a miskolci és szegedi egyetem nyújt viszonylag kielégítő választékot.

A 279 beérkezett példányból Budapesten van 185, mintegy 66%, vidéken pedig a fennmaradó 34%.

4. A KÜLFÖLDI SZAKFOLYÓIRATOKKAL VALÓ ELLÁTOTSÁG HELYZETE

4.1 A korábban említett segédletekből 51 ország 736 periodikumát sikerült kigyűjteni. Ez a viszonylag nagy szám nyilvánvalóan magában foglalja azokat a kiadványokat is, amelyek nem speciálisan geológia-centrikusak, hanem vagy többprofiluak, vagy profiljuk érinti a geológiát, illetve határterületeit. Ezért "fontossági" csoportokat képeztünk. 1-es fontosságú lett az a folyóirat, melyet csak 1 segédlet említett, 2-es az, amelyet 2, míg 3-as fontosságúak azok, amelyeket 3 vagy mind a 4 segédlet feltárt. Ily módon 424 periodikum 1-es, 162 periodikum 2-es és 150 periodikum 3-as fontosságúnak minősült. A 424 1-es fontosságúból beérkezik 195 /46,0%/ 608 példányban /3,12-es duplikáció/, a 162 2-esből 112 /69,1%/ 372 példányban /3,32 duplikáció/, a 150 3-asból 133 /88,7%/ 543 példányban /4,08-as duplikáció/; összesítve a 736-ból beérkezik 440 tétel, ez 59,8%, mégpedig 1523 példányban, 3,46-os duplikációval. /ld. 4. táblázat/

A termésnek több mint a felét kínálja az első öt állam: 379 periodikumot; ebből beérkezik 225. Így a beszerzett folyóiratok 51%-át kapjuk az öt legfejlettebb országból. További 15 ország 37%-kal részesedik a beszerzésből, míg a fennmaradó 12% 31 állam termékeiből áll össze.

A szocialista országok időszaki kiadványai kétharmadrészt meghaladó arányban érkeznek be; a beérkező folyóiratféleségek mintegy 30%-a származik innen. A példányszámokat vizsgálva kitűnik, hogy a német nyelv ma is a legfrekvenciát: az NDK-a anyag határozatos, az NSZK-s is több mint ötszörös példányszámban érkezik be. Megnyugtatónak tűnik, hogy a 3-as és 2-es csoportba sorolt periodikumoknak több mint 3/4-e beérkezik /312-ből 245, 78,5%/.

4.2 A beérkező periodikum-mennyiség 158 hazai intézményél helyezkedik el. A példányok szórtsága természetesen lényegesen felülmúlja a periodikumféleségeket. /ld. 5. táblázat/

Az első 5-6 könyvtárban koncentrálódik a beérkező példányok közel fele; az első harminc gyűjteményben pedig kb. 80%-a. A 3-as fontosságú folyóiratpéldányok szintén közel fele az 1-5. könyvtárakban van: 543-ból 256 példány

A főváros-vidék arány az összes példányok alapján a következő: 98 budapesti intézményben van 1127 példány, az összes mennyiség há-

4. táblázat

A legtöbb folyóíratot kínáló országok anyagának beérkezése,
példányszáma

Ország	van	1-es be- érk.	pld.	van	2-es be- érk.	pld.	van	3-as be- érk.	pld.	van	Összes be- érk.
USA	85	31	99	22	14	35	19	16	69	126	61 203
SZU	35	11	38	18	12	70	28	23	110	81	46 218
NSZK	25	17	79	15	10	36	19	19	123	59	46 238
Francia- ország	34	17	46	13	9	25	10	10	23	57	36 94
5. Anglia	38	21	100	9	8	28	9	7	17	56	36 145
Japán	16	3	3	8	4	7	4	4	4	28	11 14
NDK	11	7	35	9	6	34	6	6	46	26	19 115
Lengyel- ország	9	6	16	8	7	25	7	7	27	24	20 68
Hollandia	9	7	18	3	3	5	11	10	36	23	20 59
10. Csehszlo- vákia	9	8	16	7	7	22	5	5	15	21	20 53

5. táblázat

Intézmények a beszerzett folyóiratpéldányok nagyság-
rendjében

Sor- szám	Intézmény*	1-es	2-es	3-as	Összesen	%	kumulált pld.	kumulált %
1.	B 633	68	67	85	220	14,50	220	14,50
2.	B 3	56	46	48	150	9,89	370	24,39
3.	M 1	52	31	49	132	8,70	502	33,03
4.	B 1002	41	34	40	115	7,58	617	40,67
5.	B 4	51	18	34	103	6,79	720	47,46
6.	B 2/37	10	6	21	37	2,44	757	49,90
7.	B 631	18	2	15	35	2,31	792	52,21
8.	B 106	15	7	12	34	2,24	826	54,45
9.	B 749	19	6	9	34	2,24	860	56,69
10.	B 2/30	8	6	17	31	2,04	891	58,73

* Kódjelek feloldását ld. 834. oldalon.

romnegyed része, míg a 60 vidékiben 390, azaz 25,8%. Az 543 darab 3-as fontosságú folyóiratpéldányból 154 van vidéken, ez 28,4%.

Ha a hálózatokhoz tartozó intézmények mutatóit összevonjuk, akkor az élmény a következő képet mutatja:

6. táblázat

Intézményi nagyságrend a hálózatok figyelembevételével

	3-as:	Összes:
1. MTA-hálózat		
17 budapesti könyvtár	63	203
7 vidéki könyvtár	15	43
	78	246
2. Magyar Állami Földtani Intézet	85	220
3. Nehézipari Műszaki Egyetem Könyvtára, Miskolc	49	132
4. ELTE-hálózat: 16 könyvtár	51	127
5. Természettudományi Múzeum	40	115
6. Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ	34	103
7. KLTE-hálózat: 5 könyvtár	28	53
8. JATE-hálózat: 10 könyvtár	16	35

Ilyen összevonással élve kitűnik, hogy 3 vidéki egyetem rendelkezik érdemleges folyóiratbázissal.

4.3 A továbbiakban azt vizsgáljuk meg, milyen mértékben koncentrálnak a folyóiratfélések az 5. táblázaton az 1-5 helyre került intézményekben, az öt "nagy"-ban; illetve milyen arányokat mutat a budapesti és vidéki ellátottság.

7. táblázat

Polyóiratfélések koncentrációja

	1-es	%	2-es	%	3-as	%	Összes	%
Beérkezik	195	100	112	100	133	100	440	100
1-5. kv.-ban	171	87,7	101	90,2	126	94,7	398	90,5

8. táblázat

A fővárosi és vidéki ellátottság

	1-es	%	2-es	%	3-as	%	Összes	%
Csak Budapesten	118	60,5	68	44,7	62	46,6	248	56,4
is - is	75	38,5	39	34,8	69	51,8	183	41,6
Budapesten megvan	193	99,0	107	95,5	131	98,5	431	97,95
csak vidéken	2	1,0	5	4,5	2	1,5	9	2,05
vidéken megvan	77	39,5	44	55,3	71	53,4	192	43,6

Mindez azt jelzi, hogy a geológiai szakfolyóiratok igen magas-foku koncentrálttságban érhetőek el a néhány vezető intézményben, másfelől a kutató, az oktató, a gyakorlati szakember szinte csak akkor jut a teljes beérkező anyaghoz, ha Budapesten él és tevékenykedik.

5. DOKUMENTUMBÁZIS ÉS GYŰJTŐKÖRI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az alábbiakban még egy futólagos összevetésre vállalkozunk: a Szakirodalmi Katalóg /Tudományos és szakkönyvtárak gyűjtőköri kódexe. Bp. 1969, - a továbbiakban: Kódex -/ geológiai részét /90-96.p./ vizsgáljuk meg a mostani adatok tükrében.

A geológia területén a 131/1968. MM számú utasítás nem jelölt ki országos jellegű tudományos szakkönyvtárat. A Kódex a tudományági szakkönyvtár /jelölés: xx/ mellett 18 intézményt nevezett meg a kooperációs kör "gyűjtésben érdekelt" tagjaiként /jelölés: xxx/. Alábbi táblázatunk azt összegezi, hogy ez a 19 gyűjtemény milyen mértékben részesül a mostani vizsgálat alapján a beérkező szakirodalomból.

A táblázatból nyilván nem célszerű messzemenő következtetéseket levonni: egy paraméter /főleg, ha azt csak egy meghatározott időpontra vonatkozóan értékelhettük, vagyis statikusan/ még nem jelezheti egy könyvtár egész tevékenységét. Ezzel együtt számításaink adalékul szolgálhatnak a szakterületi könyvtári kooperáció megerősítésében.

Megvizsgáltuk az 5. táblázat periodikum-szám alapján rangsorolt, de a Kódex által a gyűjtőkörbe fel nem vett intézmények jellegét. Ezek jelentős része más gyűjtőkörben még indokoltabban van jelen, illetve ott /országos jellegű/ tudományági szakkönyvtár funkcióját látják el /MTA Könyvtára, ELTE Egyetemi Könyvtár, JATE Központi Könyvtára/; másik részük profiljuk szerint kifejezetten műszaki területekhez sorolódnak /Bányászati Kutató Intézet, Nehézipari Minisz-

9. táblázat

Kooperáló könyvtárak	Periodikum		Könyv	
	pld.szám	helyezés	pld.szám	helyezés
1. B 633 xx	220	1.	29	3.
M 1 xxx	132	3.	48	2.
B 1002 xxx	115	4.	-	-
B 4 xxx	103	5.	27	4.
5. B 631 xxx	35	7.	-	-
B 2/30 xxx	31	10.	2	/20./
B 11 xxx	25	12.	17	5.
V 1 xxx	21	14.	6	8.
B 2/24 xxx	16	18.	5	9.
10. B 5 xxx	15	20.	4	10.
B 37 xxx	13	23.	-	-
B 2/31 xxx	10	26.	2	/20./
B 317 xxx	8	/32./	3	/14./
B 309 xxx	5	/50./	1	/30./
15. V 10 xxx	5	/50./	-	-
D 30 xxx	3	/70./	2	/20./
B 321 xxx	3	/70./	-	-
B 39	1	/120./	1	/30./
M 3 xxx	-	-	-	-
Össz.: 19 könyvtár	761		147	
	/50,2%/		/52,7%/	

térium Könyvtára, Fémipari Kutató Intézet, Mecseki Ércbányászati Vállalat, Alumíniumipari Tervező Vállalat, Kőolaj- és Földgázbányászati Ipari Kutató Laboratórium/. Nem tűnik viszont indokoltnak 3 intézmény figyelmen kívül hagyása. Ezek: Központi Földtani Hivatal, ELTE Ásvány- és Földtani Tanszék, Debrecen, MTA Geofizikai Kutató Laboratórium, Sopron /a folyóiratrangsor 11., 13. és 15. helyezettei/. Végül: a mi szakcsoportosításunk szerint a gyűjtőkörben lenne a helye folyóiratanyaga alapján az ELTE Őslénytani Intézetnek, azonban a Kódex a paleontológiát a biológia főcsoport alá vonta.

6. ÖSSZEFOGLALÓ MEGJEGYZÉSEK

A kurrens külföldi könyv- és folyóiratanyaggal való ellátottságra érezhetően hat a tudományterület sajátossága: mint az alkalmazott tudományok felé kapcsolódó természettudomány, elsősorban a gyorsabb

információhordozókat - folyóiratokat - igényli. Ezt a tendenciát jelzik a könyv- illetve a folyóíratételek eltérő többes példány-átlagai is.

A szerzeményezés jelenleg még kifejezetten Európa-centrikus; s egyelőre tisztán kivehető a német nyelvű anyag iránti fokozottabb érdeklődés.

Egészében a kurrens dokumentumellátást - országos viszonylatban - megfelelőnek, a folyóiratok esetében pedig kifejezetten jónak mondhatjuk /utalunk a "fontos" anyag magasabb beérkezési és példányszám arányaira/. A szakemberek konkrét információs igényeinek formálására és kielégítésére hivatott tájékoztatási szolgáltatások kiépítésével kapcsolatban igen előnyösnek tűnik, hogy a beérkező könyv- és folyóiratanyag mintegy 90%-a, tehát tulnyomó többsége, 5-6 könyvtárban koncentrálódik. Ugyanakkor a szerzeményezési önállóság, a sajátos gyűjteményi profil kialakítása még késik; ezt bizonyította egy itt nem részletezett elemzésünk, amelynek során egy szakcsoport beérkezett dokumentumait összevetettük az illető részterület gondozására /a Kódex szerint/ vállalkozott intézményekkel. A tudományos tevékenység hazai földrajzi aránytalanságai mutatkoznak meg abban, hogy a fővárosi gyűjtemények gyarapodása magasan megelőzi a vidék együttes adatait; a három egyetemi város /Miskolc, Debrecen, Szeged/ nyújt még viszonylag számottevő mennyiséget. Ez a helyzet még fontosabbá teszi a központi szolgáltatások /gyarapodási jegyzék, kölcsönzés, reprográfia stb./ fejlesztését.

FÜGGELÉK

A könyvtárak kódjeleinek mutatója

1. Budapest:

- B 2/24 ELTE Közettan, Geokémia és Ásványtani Tanszék
- B 2/30 ELTE Földtani Intézet
- B 2/31 ELTE Geofizikai Tanszék
- B 2/27 ELTE Őslénytani Tanszék
- B 3 Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
- B 4 Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ
- B 5 MÉM Információs Központja. Károlyi Mihály Országos Mezőgazdasági Könyvtár
- B 11 Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára
- B 37 MTA Földrajztudományi Kutató Intézet
- B 39 MTA Geokémiai Kutató Laboratórium
- B 106 Bányászati Kutató Intézet
- B 309 MTA Műszaki Fizikai Kutató Intézet
- B 317 MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet
- B 321 MTA Kémiai Szerkezeti Laboratórium
- B 631 Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet
- B 633 Magyar Állami Földtani Intézet
- B 749 Nehézipari Minisztérium. NIMDOK
- B 1002 Természettudományi Múzeum

2. Vidék:

D 30	MTA Atommag Kutató Intézet	Debrecen
M 1	Nehézipari Műszaki Egyetem
Központi Könyvtára	Miskolc
M 3	MTA Olajbányászati Kutató
Laboratórium	Miskolc
V 1	Vegyipari Egyetem Könyvtára	Veszprém
V 10	Magyar Ásványolaj és Földgáz-
kísérleti Intézet	Veszprém

JEGYZETEK

- /1/ KÓHALMI Béla: A tudományos tájékoztatás fejlődése hazánkban. 1945-1965. Bp. Népművelési Propaganda Iroda, 1967. 450 p.
/Az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács kiadványai 25./
- /2/ SZÁDECZKY-KARDOSS Elemér: Föld- és bányászati tudományok. = Magyar Tudomány. A Magyar Tudományos Akadémia Értesítője, 77.k. = Új folyam, 15.k. 4-5.sz. 1970. p.391.
- /3/ ld. SZÁDECZKY-KARDOSS Elemér: Id.m. p.386.
- /4/ Tudományos kutatás 1970. /Közread. a/ Központi Statisztikai Hivatal. /Bp./ 1972. 200 p. /Statisztikai időszaki közlemények 242./
- /5/ Erről a kérdésről, a külföldi és hazai ellátottsági vizsgálatok elemzésének keretében önálló tanulmányt készítünk.
- /6/ - Az állam- és jogtudomány szakirodalmi ellátottságának vizsgálata. /Bp./ 1969. Könyvtártudományi és Módszertani Központ. 18,2 p. Soksz.
- A szociológia szakirodalmi ellátottságának vizsgálata. /Bp./ 1969. Könyvtártudományi és Módszertani Központ. 25 p., 10 sztl.1. Soksz.
- Szakirodalmi ellátottság és tájékoztatás a lélektan területén. Bp. Népműv.Prop.Iroda. 1970. 82 p. /A Könyvtártudományi és Módszertani Központ kiadványai. 43./ című kiadvány első részét képezi SÁRDY Péter tanulmánya: A lélektan szakirodalmi ellátottságának vizsgálata.

SONNEVEND, P.: Pilot study on the distribution of geological literature /Foreign documents in domestic collections/

The study is based on the principle that development of science is strongly influenced by the fact how it is supplied with scientific literature covering the most favourable results of the field. - To survey current literature two selected lists were compiled and using the Union Catalogue compared with the holdings of respective Hungarian libraries. Calculations discovered the percentage of availability in the country, duplication and concentration /partly in big libraries partly in capital-provinces relation/. The book-list was

compiled using Soviet, German, French, English and American national bibliographies of the year 1969; the list of periodicals relied on four international bibliographies and abstracting services.

Distribution on national scale is reliable: 30% of the books are acquired. It is even better regarding to periodicals, i.e. 60% of them are available in Hungary, on average 3,5 copies per title. The concentration is very considerable: predominant majority of foreign literature is in 5-6 libraries; more than 2/3 incoming literature is in the libraries of Budapest. Subsequent tasks are to realize the 131/1968 MM ministerial order regarding co-operative acquisition programmes; to increase the distribution of foreign literature; to decrease unnecessary duplication; and to improve the fulfilment of information requirements in connection with research activities outside the capital.

ЗОННЕВЕНД, П.: Попытка определения обеспеченности геологических наук специальной литературой. (Зарубежные издания в отечественных собраниях)

Исследование исходило из того, что развитие любой науки во многом зависит от обеспеченности специальной литературой, содержащей все качественно лучшие и новые результаты в мировом масштабе. - Были составлены два списка, представляющие в селекционном виде текущую специальную печатную продукцию. Полученные опытные списки были сопоставлены с поступившим в венгерские библиотеки материалом при помощи государственного оводного каталога. Подсчитано, какой процент приобретается, в каком дублировании, концентрации (с одной стороны в крупных, и с другой стороны в столичных и провинциальных собраниях). Список книг составлен на основе советской, немецкой, Французской, английской и американской национальных библиографий за 1969-й год; а список геологической периодики на основе 4-х международных библиографий и реферативных служб.

Обеспеченность в республиканском масштабе можно считать надежной (поступает примерно 30 % книг), а в отношении периодики - хорошей (поступает примерно 60 %, а в среднем каждый журнал имеет 3,5 экземпляра). Отмечается большая концентрация поступившего материала (подавляющее большинство зарубежных изданий можно получить в 5-6-и

крупных библиотеках; больше двух третьей всех экземпляров достается столичным библиотекам). Следует и в дальнейшем стараться, чтобы министерское указание № 131/1968.ММ о координированном комплектовании претворить в жизнь, с целью более полной обеспеченности зарубежными изданиями, снижения неоправданного дублирования, улучшения удовлетворения потребностей провинциального исследовательского потенциала в информации.

SONNEVEND, P.: Versuch einer Untersuchung der Versorgung mit Fachliteratur auf dem Gebiet der Geologie. /Ausländische Dokumente in den ungarischen Sammlungen./

Die Untersuchung beruhte auf der Erkenntnis, dass die Entwicklung jedes Wissenszweiges durch die Versorgung seiner Pfleger mit Fachliteratur über die hervorragenden neuen Ergebnisse in entscheidendem Mass beeinflusst wird. Dass kurrente Fachschrifttum wurde ausgewählt und in zwei Listen erfasst, die sodann aufgrund des Ungarischen Zentralkatalogs mit dem in die ungarischen Bibliotheken eintreffenden Material verglichen wurden. Die Berechnungen ergaben den Nachweis, welcher Anteil der internationalen Produktion in Ungarn eintrifft, wie gross die Duplikation und wie stark die Konzentration /einerseits in den Grossbibliotheken, andererseits in der Relation Hauptstadt - Provinz/ ist. Die Grundlage der zur Untersuchung verwendeten Bücherlisten bildeten die sowjetische, deutsche, französische, englische und amerikanische Nationalbibliographie des Jahres 1969 während die Liste der Periodika aufgrund von vier internationalen Bibliographien, bzw. Referatediensten zusammengestellt wurde.

Die Versorgung mit Fachliteratur kann im Landesmassstab als ausreichend betrachtet werden was die Bücher anbelangt /etwa 30% treffen in Ungarn ein/, und sie gilt im Falle der Zeitschriften sogar als ziemlich gut /etwa 60% liegen in Ungarn vor, je Titel in durchschnittlich 3,5 Exemplaren/. Die Konzentration ist verhältnismässig stark /der überwiegende Teil der Fachliteratur ist in fünf-sechs Bibliotheken zugänglich und mehr als zwei Drittel der eintreffenden Exemplare werden in Budapester Bibliotheken gespeichert/. Die Anstrengungen zwecks besserer Zusammenarbeit der verschiedenen Stellen betreffs ihres Sammelkreises werden fortgesetzt und intensiviert, um die Versorgung der Fachleute mit ausländischem Fachschrifttum zu vervollständigen, die Zahl der unnötigen Duplikate herabzusetzen und den Informationsbedarf der in der Provinz tätigen Forscher besser zu befriedigen.

Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ keretében működő Szerkesztő Bizottság és a FID Magyar Nemzeti Bizottsága gondozásában megjelenő Egyetemes Tizedes Osztályozás hivatalos magyar nyelvű táblázatainak MSZ 16500-16599 számú szabványként való kiadása 1972. évben befejeződik.

A 42 kötetes teljes magyar kiadás utolsó kötetei az Ext.Corr to the UDC 7:6 számának figyelembevételével kerültek nyomdába. Az ETO fejlesztése során bekövetkező további változások figyelembevétele a rendszer korszerű, azonos szinten való használatához elengedhetetlenül szükséges. Ehhez nyújt segítséget az OMKDK a "Kiegészítések és módosítások az ETO-hoz" c. periodikus kiadványával, amely az Extensions and Corrections to the UDC magyar kiadása, és az eredeti szám megjelenése után 2-3 hónappal magyar fordításban rendelkezésre áll.

A soron következő 8. sorozat száma november hónapban jelent meg. Felhívjuk a könyvtárak figyelmét, hogy ebben és a további füzetekben közölt kiegészítéseket és módosításokat kizárólag ez a kiadvány tartalmazza.

Új sorozatunk 3 év alatt 6 számot kumulál, évente 2 füzet jelenik meg, a sorozat előfizetési ára változatlanul 710 Ft.

Kérjük a könyvtárakat, hogy előfizetési igényükkel minél előbb jelentkezzenek. Cim: Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ Kereskedelmi Igazgatóság, Budapest, 8. Postafiók 12.

